

Artiklerne om Præstegårdens historie er udarbejdet af
Ulla Møller, Avnbøl
April 2004

I sin beskrivelse gør pastor Posselt det klart for læseren, at præstegården også længe før hans tid lå på sit nuværende sted nord for byen og har hørt ind under den danske krone, d.v.s. kongen stod som den øverste myndighed over pastoratets jorde.

Som et eksempel på at præstegården på dette sted ikke var ny i 1758, kan nævnes, at Posselt skriver, at han kort efter sin tiltrædelse må lade bygge en ny skorsten i stedet for den, menigheden havde ladet opføre, som erstatning for skorstenen, der blev flyttet til bagehuset.

Man må forestille sig, at præstegården oprindeligt kun bestod af én længe, hvori der både befandt sig stald, lo, lade og stuehus. Senere er tværhuset blevet tilføjet, hvilket fremgår deraf, at denne bygning tilhører og vedligeholdes af de skiftende præster, ikke af menigheden.

I pastor Christian Hammerichs tid (1726-58) blev bage- og vaskerum, som hørte til den del af langhuset, der ikke var medregnet i stuehuset, flyttet ud i en særskilt bygning, og i stedet blev der indrettet en stue med sovekammer og kammer til tjenestefolk.

Også det faktum, at hovedparten af gårdens marker allerede før udskiftningen lå omkring præstegården, tyder på, at gården også i gammel tid har været beliggende på sin nuværende plads, og ikke, som man har antaget, blev opført her i forbindelse med udskiftningen.

I samme retning peger den dokumenterede kendsgerning, at stuehuset i 1827 var særdeles brøstfældig og tjenlig til nedrivning. Der var tale om et gammelt hus, ikke blot en ca. 60 år gammel bygning.

At pastor Hammerichs omk. 1750, lader opføre et nyt enkehus oppe i landsbyen i stedet for det gamle, som var ganske forfaldent, viser, at pastoratet også i gammel tid har haft jord og huse beliggende i landsbyen, samtidig med, at selve præstegården lå udenfor byen.

Jeg må konkludere, at det ikke kan være rigtigt, når det hævdes, at kirkekroen i Ullerup før udskiftningen (ca. 1766-82) har fungeret som præstegård. Jeg har intet fundet, der kan støtte denne påstand

I sin beskrivelse gør pastor Posselt det klart for læseren, at præstegården også længe før hans tid lå på sit nuværende sted nord for byen og har hørt ind under den danske krone, d.v.s. kongen stod som den øverste myndighed over pastoratets jorde.

Som et eksempel på at præstegården på dette sted ikke var ny i 1758, kan nævnes, at Posselt skriver, at han kort efter sin tiltrædelse må lade bygge en ny skorsten i stedet for den, menigheden havde ladet opføre, som erstatning for skorstenen, der blev flyttet til bagehuset.

Man må forestille sig, at præstegården oprindeligt kun bestod af én længe, hvori der både befandt sig stald, lo, lade og stuehus. Senere er tværhuset blevet tilføjet, hvilket fremgår deraf, at denne bygning tilhører og vedligeholdes af de skiftende præster, ikke af menigheden.

I pastor Christian Hammerichs tid (1726-58) blev bage- og vaskerum, som hørte til den del af langhuset, der ikke var medregnet i stuehuset, flyttet ud i en særskilt bygning, og i stedet blev der indrettet en stue med sovekammer og kammer til tjenestefolk.

Også det faktum, at hovedparten af gårdens marker allerede før udskiftningen lå omkring præstegården, tyder på, at gården også i gammel tid har været beliggende på sin nuværende plads, og ikke, som man har antaget, blev opført her i forbindelse med udskiftningen.

I samme retning peger den dokumenterede kendsgerning, at stuehuset i 1827 var særdeles brøstfældig og tjenlig til nedrivning. Der var tale om et gammelt hus, ikke blot en ca. 60 år gammel bygning.

At pastor Hammerichs omk. 1750, lader opføre et nyt enkehus oppe i landsbyen i stedet for det gamle, som var ganske forfaldent, viser, at pastoratet også i gammel tid har haft jord og huse beliggende i landsbyen, samtidig med, at selve præstegården lå udenfor byen.

Jeg må konkludere, at det ikke kan være rigtigt, når det hævdes, at kirkekroen i Ullerup før udskiftningen (ca. 1766-82) har fungeret som præstegård. Jeg har intet fundet, der kan støtte denne påstand

Pastor Posselts beskrivelse af præstegården med dens bygninger og haver.

Da præstegården i 2002 fik foretaget en tiltrængt renovering af køkkenet og bryggers, hvor også gulvet blev fornyet, dukkede uventet et kælderrum op under køkkenet.

Dette rum, der var ca. 4 meter langt og 1 meter bredt, bygget af teglsten og forsynet med tøndehvælving, må være levn fra den gamle port- og ladebygning, som tidligere lå på stedet, og som blev revet ned, da præstegårdens stuehus i 1827 blev bygget.

Der er overleveret en særdeles detaljeret og grundig beskrivelse af den præstegård, der fandtes på stedet før den nuværende, skrevet af pastor Posselt, der i dec.1758 tiltrådte embedet og flyttede ind i præstegården, efter han i 1759 var blevet gift med forgængerens datter.

I tidsrummet mellem 1784-88 affattede pastor Posselt på kongl. befaling en fortegnelse over de til pastoratet hørende bygninger og jordtilliggende.

Skrivelsen, der også indeholder nøjagtig angivelse af, hvilke forpligtelser og privilegier, samt indtægter, der er knyttet til embedet, bliver i 1796 også underskrevet af efterfølgeren pastor Fabricius (1789-1804).

I 1820 bekræfter pastor Chemnitz (1805-23), at den nærværende afskrift af originalen er korrekt.

Pastor Posselt skriver:

”Den for tiden værende præst besidder for det første et våningshus, som indeholdes i 8 fag, tilhørende menigheden og som af denne skal holdes i stand. Disse 8 fag ligger i midten af våningshuset, gående fra østen til vesten. Heri befinder sig den såkaldte pissel, bestående af 4 fag.

På nordsiden af samme er et såkaldt kammer, som jeg bruger til øl- og materialekammer for husholdningen. Her er udgang til haven gennem en dør, som tilhører menigheden. Men den anbragte indvendige dør har jeg selv ladet gøre, og den tilhører altså ikke menigheden.

På den østlige ende af disse fag er en skorsten med kamin, som også tilhører menigheden.

I de andre 4 fag har forhen bageovnen og bagehuset og vaskehuset været. Men da ovnen i min formands tid er udbrudt og anbragt i en sidebygning, så er nu i disse fag anbragt en ordentlig stue med sovekammer og kammer for tjenestefolk eller børn.

Skorstenen, der befinder sig i disse fag tilhører præsten, da menigheden beholdt den skorsten, der var ved bageovnen. Også jeg har i de første år efter min tiltrædelse (1758) måttet lade skorstenen ganske nedbryde og nyopføre af mine egne midler, da den gamle var så snæver, at ingen skorstensfejer kunne komme derigennem. Vinduerne i dette kammer tilhører også præsten, og det samme er også tilfældet med fjellegulvet og dørene, således at indløsning og vedligeholdelse påligger præsten, ikke menigheden.

Derimod tilhører den ydre dør til haven i tjenestefolkenes værelse, samt de andre døre der, menigheden. Ligeledes gulvet af teglsten. Det påhviler også menigheden at vedligeholde disse 8 fag med stråtag.

Disse 8 fag er fra gammel tid velbygget.

Ved den østlige ende af våningshuset er tilbygget 4 fag, der er bestemte at tjene fremmede.

Ved vestenden af våningshuset mod syd er et tværhus af 7 fag, hvori præstens køkken, spisekammer og daglige bolig befindes. Alle disse fag tilhører ham, og skulle af ham vedligeholdes og af hans efterfølger indløses ved taxation. ”

Et bage- og bryghus af 5 fag er bygget noget østen for våningshuset. Bygningen tilhører præsten, men ovnen og skorstenen tilhører menigheden.

Der er bevaret en skrivelse fra kong Frederik V, hvor sognepræst Johan August Posselt i 1767 får at vide, at han selv skal afholde vedligeholdelsesomkostningerne på samtlige pastoratets bygninger.

Med pastoratets bygninger menes de bygninger, der hører til embedet, i modsætning til kirkens ejendom. Ovenanførte skrivelse skelner da også mellem de to begreber.

I forbindelse med opmåling og udskiftning i Ullerup blev der 1783 udfærdiget et kort med navne og numre på de enkelte bolsmænd, kådnere og inderster. Hvert enkelt jordstykke er ligeledes forsynet med navn og nummer, så man får et realistisk indtryk af de enkelte gårdes beliggenhed, samt et overblik over deres jordtilliggender.

Præstegården er forsynet med nr. 34, og i navnefortegnelse står der pastor Posselt ud for nummeret.

På det afbillede kort, hvoraf kun vises et udsnit, ser man gården, og den stemmer godt overens med den beskrivelse, som pastor Posselt giver.

Kortet er orienteret næsten nord-syd. Man ser de ovenfor omtalte bygninger, haver og dammen. Ikke alle marker er med, men både Store og Lille Mølmose er angivet.

Kort-udsnit af præstegården 1783.

Om avlsbygningerne hedder det:

I en hovedlade af 15 fag, vedbygget menighedens mod vesten i én længe under samme tag, findes mælkekammer, karlekammer og rollkammer (stuehuskammer) i 3 fag.

Ligeledes lo i 3 fag, hestestald i 3 fag, kostald i 3 fag og hølade i 3, hvilke 15 fag tilhører præsten.

I kostalden er plads til 6 køer.

En lade af 11 fag på vestsiden af gårdspladsen, hvori der er åben gennemfart og plads til tørv, træ, vogne samt boghvedelade.

I en lade på den sydlige side af gårdspladsen er materialekammer for karlene til bygningsvæsen og agerdykningsredskaber. Ligeledes plads til får, svin og høns. Der er 2 fag vognremiser og i den øvre del indrettet plads til korn og strå.

Gårdspladsen imellem tværhuset og laden er temmelig rummelig. I midten af samme er møddingstedet, omplantet med træer, og ellers overalt brolagt.

Indkørslen til gården er ligeledes brolagt og på begge sider besat med store træer.

På nogle steder findes plankeværk til indhegning, ellers også stenmur og gærde, hvilket præsten alt sammen vedligeholder på egen bekostning.

En brønd har jeg (Posselt) endnu ikke kunnet få i gården, endskønt jeg har prøvet det på min bekostning og vil endnu engang lade det forsøge, da der er mangel på godt vand her ved huset.

Af have findes der ved pastoratet:

Norden for huset en køkken- og kålhave, som også er et blegsted. En allé af hasseltræer omgiver denne have.

Et lidet stykke blomsterhave syd for våningshuset, omgivet ved stakitværk.

En lille træhave (frugthave) ved vestenden af hovedladen.

På sydsiden af gården en større af mig med unge træer beplantet og med humle anlagt have i forlængelse af laden der. Alle disse haver, med gårdspladsen og den dertil stødende og i gårdspladsen indesluttede dam, hvori der også kunne holdes fisk, og som ellers bruges til vandsted, udgør i mål 1 tønne 74 / 16 skæpper land. Indhegningen heraf påhviler præsten.

Om haven kan man yderligere i kirkebogen 1792 læse:

Abends den 10. Dec. über Mitternacht war ein sehr unerhörter Orkan, der im Wester Obstgarten einige Obstbäume und osten dem Hause ein par große Esperebäume umriß.

I 1796 den 16.marts står at læse:

Ich ließ 6 Lindenbäume westen und süden dem Wohnhaus pflanzen, nachdem die beiden alten Linden vorher weggephält worden sind.

Præstegårdens jordtilliggender 1784.

Pastor Posselt opregner i 1784, at til pastoratet hører følgende marker:

Østertoft, grænsende til Hans Petersen Holmboes toft	12 tønner 2 skæpper
Nordertoft, tæt nord for gården og køkkenhaven	5 tønner 2 skæpper
Vestertoft, vesten for gården og i hvis skel vejen til Blans går	6 tønner
Schelgaards Lück, det ved udmålingen til pastoratet tillagte land	5 tønner 3 skæpper
Brændkærs Lück, vesten for ovennævnte udstykning	i alt 18 tønner 3 skæpper
Store og Lille Møllose, syd for gården gennem hvilke vejen til kirken går	7 tønner
Bøgebjergs Lück, halvdelen af denne løkke er bevokset med stor skov	8 tønner 1 skæppe
I den til byen Ullerup i fællesskab liggende skov, kaldet Nørremose	I alt 1 tønne
Hindkærmark, beliggende ved Nørremose skov	3 tønner